

HANDELSHÖGSKOLAN I STOCKHOLM

Kandidatuppsats i beskattningsrätt

Vårterminen 2015

EN INTRESSANT GEMENSKAP

EN ANALYS AV BEGREPPET INTRESSEGEMENSKAP
I RÄNTEAVDRAGSBEGRÄNSNINGSREGLERNA

TOM LILJEFORS

OLOF JÖNSSON

22489@student.hhs.se

22503@student.hhs.se

Nyckelord: Intressegemenskap, Väsentligt inflytande, Huvudsak gemensam ledning, Ränteavdragsbegränsningsreglerna.

Handledare: Richard Arvidsson

Innehållsförteckning

Förkortningar	4
1. Introduktion	5
1.1 Inledning	5
1.2 Syfte och frågeställning.....	6
1.3 Disposition och avgränsning	7
1.4 Metod.....	8
2. Bakgrund	8
2.1 Riskkapitalstruktur - Generell överblick.....	8
2.2 Syfte och motiv till användandet av låneförfaranden	11
3. Överblick av ränteavdragsbegränsningsreglerna (24 kap. 10 a-f §§ IL)	13
3.1 Bakgrund till reglerna.....	13
3.2 Översikt av bestämmelser	14
3.2.1 Huvudregel 1 – Avdragsförbud för räntekostnader i en intressegemenskap – 10 b §..	14
3.2.2 Huvudregel 2 – Räntekostnader vid back-to-back-lån – 10 c §	14
3.2.3 Tioprocentsregeln – 10 d §	15
3.2.3.1 Väsentlig skatteförmån.....	16
3.2.4 Säkerhetsventilen – 10 e §.....	16
3.2.4.1 Huvudsakligen	17
3.2.4.2 Affärsmässigt motiverat.....	18
3.2.5 Undantag för back-to-back-lån – 10 f §	18
4. Innebörden av en intressegemenskap.....	19
4.1 Generellt om begreppet intressegemenskap	19
4.2 Intressegemenskap i 24 kap. 10 a § IL och ränteavdragsbegränsningsreglerna.....	20
4.3 Analys av paragrafens rekvisit	23
4.3.1 Väsentligt inflytande.....	23
4.3.1.1 Praxis.....	23
4.3.1.2 Skatteverkets åsikt.....	26
4.3.1.3 Sammanfattning.....	28
4.3.2 Under i huvudsak gemensam ledning.....	28
5. Konsekvenser av om intressegemenskap föreligger eller ej	31
5.1 Det föreligger inte intressegemenskap.....	31
5.2 Det föreligger intressegemenskap	32
6. Förutsättningar för analys	33
6.1 Bakgrund - Skatteverkets PM.....	33
6.2 Låneförfarandet så som det beskrivs i Skatteverkets PM	34
6.3 Kompletterande information i Skatterättsnämndens förhandsbesked	34
7. Analys av rättsläget	36
8. Avslutande kommentarer	38
9. Källförteckning.....	40

Förord

Att skriva uppsats med en studiekamrat som även är en nära vän kan vara farligt. Vi har under processens gång haft givande diskussioner, vissa hetlevrade, vilket för arbetets skull varit nödvändiga för att uppnå våra högt ställda mål. Att arbeta tillsammans varje dag under en längre period kan tära på vilken relation som helst men även om diskussionerna kring arbetet bitvis varit häftiga har de kunnat lämnas därhän och inte inverkat på ett personligt plan. Det tackar vi varandra för.

Vi vill också tacka Richard Arvidsson och Kenth Skogsvik för god vägledning på våra uppsatsseminarier när vår egen kunskap och vårt eget språk inte räckt till. Även till våra uppsatskollegor riktas tack för trevliga och givande möten.

Vänner och familj som bistått var och en på sitt sätt. Tack.

Stockholm fredagen den 15 maj 2015

Förkortningar

AB - Aktiebolag

LP - Limited Partner

GP - General Partner

IL - Inkomstskattelag

HFD - Högsta förvaltningsdomstolen

Prop. - Proposition

Ref. - Referatfall (Högsta förvaltningsdomstolen)

RÅ - Regeringens årsbok

PM - Promemoria

1. Introduktion

1.1 Inledning

Skatteplanering med hjälp av räntesnurror har fått mycken uppmärksamhet i media de senaste åren och sedan 2009 har omfattande förändringar i skattelagstiftningen införts med syfte att förhindra räntesnurror och liknande förfaranden. Användandet av räntesnurror innebär att närstående bolag lämnar lån till varandra och betalar avdragsgilla räntor på dessa i syfte att sänka den gemensamma skattekostnaden. Konstruktionen utformas på så sätt att ett bolag berikas på ett annat bolags bekostnad genom räntebetalningarna. Det bolag som berikas är oftast baserat i utlandet och beskattas lågt, vilket medför att de närstående bolagens gemensamma beskattning minskar. Grundläggande i ett sådant förfarande är att räntebetalningarna är avdragsgilla, det vill säga att det bolag som betalar räntorna får göra avdrag för räntekostnaderna. Om så inte är fallet uppnås inga skattefördelar.

Förutsatt att det bolag som berikas är baserat utomlands innebär ovan beskrivna förfarande att den svenska bolagsskattebasen, alltså statens skatteintäkter, minskar. Förfarandet har tagits till sådana proportioner att lagstiftaren har ansett det nödvändigt att införa regler som begränsar avdragsrätten för räntor som betalas på lån inom en intressegemenskap.¹ Lagstiftningen har införts i två omgångar, 2009 och 2013, och återfinns i nuläget i 24 kap. 10 a-f §§ IL. En central definition i de införda reglerna, hädanefter benämnda ränteavdragsbegränsningsreglerna, är begreppet intressegemenskap. Uttrycket är avgörande i ränteavdragsbegränsningsreglerna eftersom avdragsrätten för räntor enbart kan inskränkas om företagen är i intressegemenskap. Begreppet styr således ränteavdragsbegränsningsreglernas tillämplighet. Uttrycket definieras i 24 kap. 10 a § IL och omfattar företag som, direkt eller indirekt, genom ägarandel eller på annat sätt har ett väsentligt inflytande i det andra företaget eller företag som står under i huvudsak gemensam ledning. Definitionen har mött kritik från flera håll, huvudsakligen på grund av att den innehåller subjektiva rekvisit² som är svåra att tolka.³

Sedan den nya lagstiftningen infördes har nya varianter av lånekonstruktioner med samma eller liknande syfte som det ovan beskrivna förfarandet uppkommit. I en av Skatteverket pub-

¹ Prop. 2008/09:65 s. 30

² Att ett rekvisit är subjektivt innebär att det är nödvändigt för bedömarens att försöka utröna hur lagstiftaren menade att rekvisitet ska tolkas, detta då lagens ordalydelse inte är tillräcklig för att bestämma hur tolkningen ska ske.

³ Prop. 2012/13:1, s. 239

licerad PM⁴ beskrivs ett låneförfarande som tangerar gränsen för vad som faller inom ramen för ränteavdragsbegränsningsreglerna. Den centrala frågan i fallet är huruvida långgivaren och låntagaren är i intressegemenskap med varandra eller inte. Frågan besvaras inte i Skatteverkets PM utan där meddelas endast att det, fram till datumet för publicering av aktuell PM, inte gjorts någon granskning av förfarandet men att frågan nu är föremål för bedömning.

Med den kritik som riktats mot definitionen av en intressegemenskap som utgångspunkt och det oklara rättsläge som råder kring begreppets reella innebörd och räckvidd förefaller det finnas brister i ränteavdragsbegränsningsreglernas tydlighet.⁵ För att både skattesubjekt och granskande myndighet ska kunna förstå omfattningen och innebörden av lagens begränsningar ställs stora krav på förutsebar, transparent, och tydlig lagstiftning. Lagstiftaren ska utforma regler och föreskrifter på ett distinkt och konkret sätt, inte enbart för att den skatteskyldige ska kunna förstå dem utan även för att domstolar ska kunna lösa tvister på ett enkelt och otvivelaktigt sätt.⁶ Vad gäller definitionen av en intressegemenskap i ränteavdragsbegränsningsreglerna synes tydligheten i detta sammanhang onekligen vara bristfällig.

1.2 Syfte och frågeställning

För att komma till rätta med och begränsa användandet av räntesnurror och skattebasurholande låneförfaranden utformades 2009 de första ränteavdragsbegränsningsreglerna. Införandet medförde häftig juridisk diskussion kring reglernas innebörd och utformning, framför allt vad gäller de bitvis komplexa och subjektiva rekvisit som försvårar en tolkning av reglerna. Den utvidgning av reglerna som infördes från 1 januari 2013 har delvis bidragit med klargöranden men även oklarheter eftersom nya, oklara rekvisit infördes. Kritik har därför riktats mot de nya reglerna eftersom de anses ha minskat förutsebarheten och möjligheten till enkel lagtolkning.⁷

Det specifika låneförfarande denna uppsats tar sikte på är ett bevis på att det finns svårtolkade rekvisit i ränteavdragsbegränsningsreglerna. Kärnfrågan i det aktuella låneförfarandet är begreppet intressegemenskap, vars omfattning och definition saknar objektiva bedömningskriterier. Denna avsaknad skapar förvirring hos både skattesubjekt och rättstillämpare och således förefaller det finnas ett behov av att analysera och klargöra vilka faktiska förhål-

⁴ Skatteverkets promemoria, *Skatteplanering med ränteavdrag i företagssektorn*, 2015

⁵ Tivéus, Ulf, *Regeringen föreslår skärpta ränteavdragsbegränsningsregler*, s. 265

⁶ Hultqvist, Anders, *Skatteundvikande förfaranden och skatteflykt*, Svensk skattetidning 2005 s. 302 ff.

⁷ Prop. 2012/13:1, s. 239

landen som föreligger. Huvudsyftet med denna uppsats är just en sådan analys med fokus på att belysa innebörden av begreppet intressegemenskap i ränteavdragsbegränsningsreglerna. Därtill görs en analys av det aktuella låneförfarandet för att undersöka hur det förhåller sig till dessa regler.

1.3 Disposition och avgränsning

Uppsatsen är indelad i åtta avsnitt. Avsnitt 1 och 2 inviger läsaren i det specifika låneförfarande som ligger till grund för frågeställningen samt generella syften, motiv och fördelar med upprättandet av låneförfarandet och den bakomliggande problematiken med strukturen. I avsnitt 3 ges en överblick av reglerna om ränteavdragsbegränsningar som återfinns i 24 kap. 10 b–f §§ IL. Avsnitt 4 fokuserar på definitionen av en intressegemenskap i 24 kap. 10 a § IL och där i inbegripna rekvisit, det vill säga *väsentligt inflytande* och *under i huvudsak gemensam ledning*. Avsnitt 5 jämför, mot bakgrund av bestämmelserna i 24 kap. 10 a–f §§ IL, innebörden och konsekvenserna av en situation i det aktuella låneförfarandet där intressegemenskap föreligger med en situation där det inte föreligger. I avsnitt 6 görs en genomgång av bakgrunden till och förutsättningarna för granskning av låneförfarandet. Avsnitt 7 innehåller vår analys av rättsläget. Avsnitt 8 innehåller avslutande kommentarer.

Uppsatsen är avgränsad till att inkludera enbart svensk rätt som den ser ut vid tillfället för uppsatsskrivandet. Detta innebär att uppsatsen utgår ifrån de ränteavdragsbegränsningsregler som infördes 2013. Endast en kort diskussion om några av de viktigaste skillnaderna mellan 2013 och 2009 års lagstiftning behandlas i uppsatsen. Vidare utgår uppsatsen från det specifika låneförfarande som beskrivs i tidigare angivna PM skriven av Skatteverket i början av 2015. Utöver det låneförfarande som uppsatsen utgår från finns ett stort antal andra förfaranden med samma syfte och funktion men dessa behandlas dock inte i uppsatsen.

Det analytiska arbetet avgränsas till frågan om hur begreppet intressegemenskap definieras och om det omfattas av det låneförfarande som behandlas i uppsatsen. I uppsatsen presenteras några av de många definitionerna av begreppet intressegemenskap som återfinns i IL men den definition som uppsatsen utgår från och som är huvudämne för analysen är den definition som finns i 24 kap. 10 a § IL. Huvudanalysen exkluderar paragraferna 10 b–f §§ IL då dessa inte gäller definitionen av en intressegemenskap men för att inviga läsaren i reglernas omfattning och utformning samt för att skapa bättre förståelse för helhetsbedömningen av frågan presenteras dessa översiktligt i avsnitt 3.

1.4 Metod

Uppsatsen är skriven med grund i en rättsdogmatisk metod, det vill säga undersökningen bygger på erkända juridiska rättskällor och syftet är att utröna vad som är gällande rätt. Uppsatsens huvudsakliga källor är således lagtext, praxis, förarbeten och doktrin. Skatteverkets ställningstaganden, förhandsbesked och aktuella argument framförda av Skatteverket i olika skatteprocesser samt beslut och beslutsskäl av Skatterättsnämnden behandlas även i arbetet, dock främst som vägledning och diskussionsunderlag då dessa inte har något prejudicerande värde.

2. Bakgrund

2.1 Riskkapitalstruktur - Generell överblick

För att förstå hur det aktuella låneförfarandet är utformat och fungerar krävs insikt i hur riskkapitalstrukturer generellt sett är uppbyggda eftersom låneförfarandet är upprättat inom en sådan struktur. Nedanstående avsnitt beskriver i korthet vad syftet med en riskkapitalstruktur är och hur verksamheten bedrivs. Därtill presenteras hur en riskkapitalstruktur i normalfallet är organiserad, vad den har för olika beståndsdelar och vilka parter som är involverade samt hur dessa definieras juridiskt. Stora skillnader i hur fonderna struktureras förekommer, främst på grund av att nationstillhörigheten och således även den juridiska definitionen av de olika parterna varierar kraftigt. Nedan illustrerad struktur på sida 10 är ett exempel på hur en riskkapitalstruktur kan vara organiserad.⁸

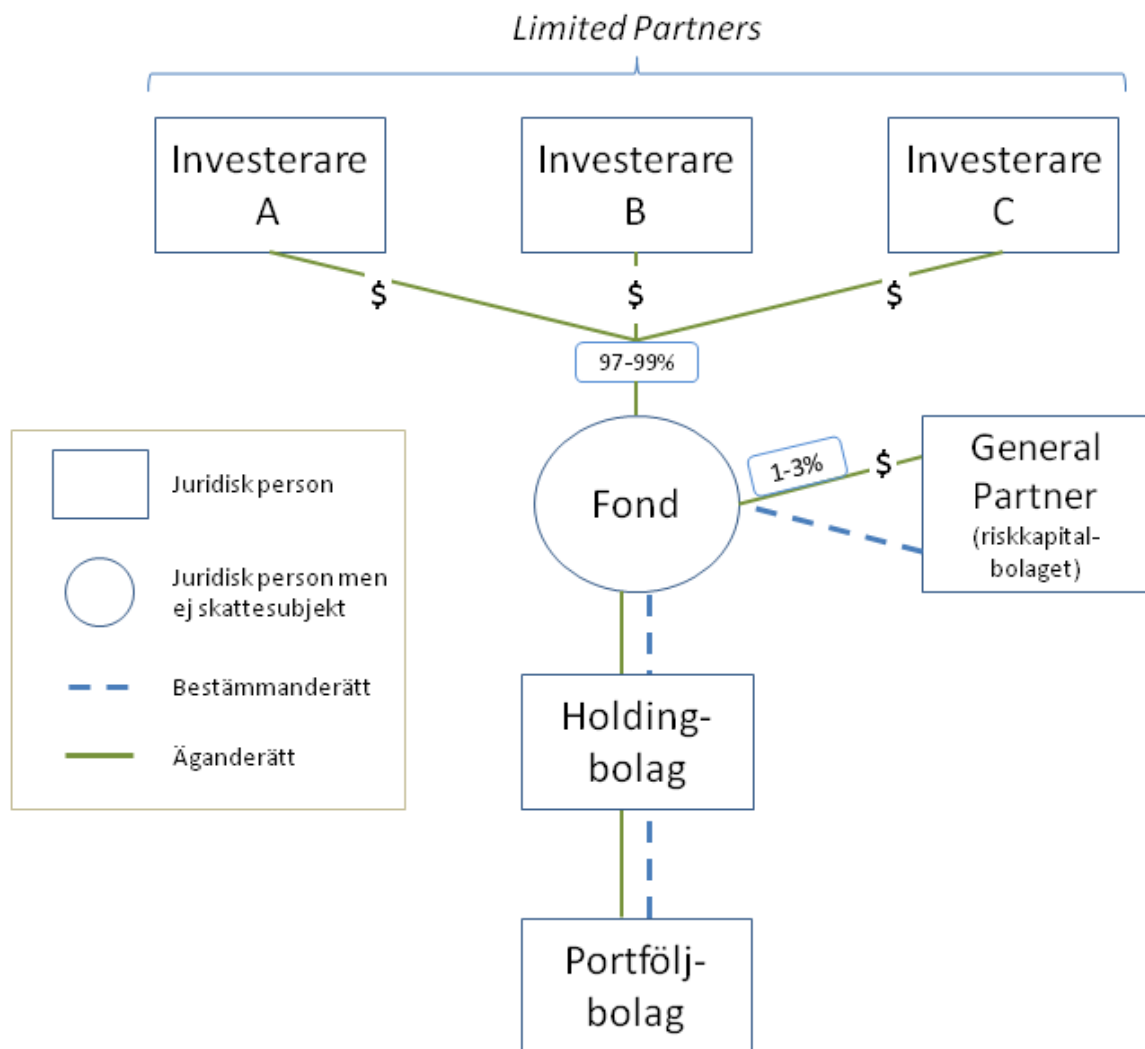
I normalfallet består riskkapitalstrukturer av fyra delar:

- 1 **Fonden** – Denna är strukturerad som ett så kallat ”Limited Partnership” vilket är en samarbetsform som i rättsligt avseende liknar ett svenskt kommanditbolag. Partnerskapet består av två olika typer av ägare, nämligen ett antal Limited Partners (LP) och en General Partner (GP). Fonden är i normalfallet en egen juridisk person men detta beror på var fonden upprättas och vilka regler som gäller i det landet. Det förekommer även att fonden inte är en egen juridisk person utan enbart en samarbetsform. Fonden är inte ett eget skattesubjekt utan dess resultat beskattas hos delägarna.

⁸ Riksbanken, *Riskkapitalbolagen i Sverige*, 2005, s. 55 ff.

- 2 **Investerarna (LP)** – LP i fonden är investerarna. LP liknar en kommanditdelägare i ett svenskt kommanditbolag, det vill säga en delägare som enbart ansvarar för det kapital som vederbörande har satt in i bolaget och således har ett begränsat ekonomiskt ansvar. Med anledning av det begränsade ansvaret har LP inte någon operationell bestämmanderätt över fondens verksamhet och investeringar. I normalfallet krävs dock deras godkännande vid beslut som inte är del av fondens vardagliga verksamhet. LP utgörs oftast av stora institutionella investerare så som pensionsfonder, universitetsfonder, försäkringsbolag med mera. Fondens utgörs av det kapital som LP investerar och som fonden, via GP:s beslut, använder för att förvärva portföljbolag. LP investerar cirka 97-99 % av fondens totala kapital.
- 3 **Riskkapitalbolaget (GP)** – GP i fonden är riskkapitalbolaget som tagit initiativ till riskkapitalstrukturens upprättande. GP liknar en komplementär i ett svenskt kommanditbolag, det vill säga den ägare som i ett svenskt kommanditbolag har obegränsat ekonomiskt ansvar för bolaget. GP är den part som företräder fonden och kontrollerar verksamheten. GP och i många fall även ett antal av GP:s nyckelpersoner investerar cirka 1-3 % av fondens totala kapital. Syftet är att se till att det ligger i GP:s och nyckelpersonernas intresse att öka värdet på fonden och för att knyta nyckelpersonerna till fonden så att den inte ska tappa värdefulla rådgivare.
- 4 **Portföljbolag** – Företag som fonden på GP:s inrådan förvärvar och förvaltar under en tidsperiod (i allmänhet 5-6 år), varefter portföljbolaget säljs vidare. Fondens avkastning genereras huvudsakligen genom denna vidareförsäljning av portföljbolag. För att motivera ett högre försäljningspris krävs i normalfallet att portföljbolaget växer och blir mer lönsamt, vilket sker genom att GP utformar nya strategier för bolaget och sedan aktivt leder bolaget strategiskt. GP behöver således ha bestämmanderätt över portföljbolaget och därför förvärvas generellt sett enbart bolag i vilka en majoritetspost av rösterna kan erhållas. Portföljbolagen ägs i normalfallet genom en kedja av holdingbolag⁹.

⁹ Holdingbolag är företag som inte bedriver någon egen verksamhet utan vars enda syfte är att äga andelar i dotterbolag (portföljbolag)

Syftet med en riskkapitalstruktur är att erbjuda ett antal investerare möjlighet att investera pengar i en investeringsstrategi som utvecklats av ett riskkapitalbolag med syfte att ge god avkastning på investerat kapital. Investerarna är i princip passiva genom hela fondens liv och det är riskkapitalbolaget som står för den aktiva förvaltningen av kapitalet. Verksamheten bedrivs i normalfallet genom att riskkapitalbolaget rådgör fonden att köpa ett bolag, vilket sedan omstruktureras och effektiviseras under ledning av riskkapitalbolaget under ett antal år för att sedan säljas till ett högre pris. Det är denna process som genererar fondens avkastning.

2.2 Syfte och motiv till användandet av låneförfaranden

Av 16 kap. 1 § IL framgår uttryckligen att det i Sverige föreligger en generell avdragsrätt för räntor. Utgifter för att förvärva eller bibehålla inkomster ska dras av som en kostnad, något som även omfattar räntor oavsett vad ränteutgifterna avser täcka. Med detta som bakgrund kan avdragsrätten för räntor inte anses vara villkorad av att den ränteinkomst som ränteutgiften motsvarar i något skede blir beskattad. Situationer kan därmed uppstå där en ränteutgift som ett företag har full avdragsrätt för blir föremål för en låg beskattning eller ingen alls hos mottagaren. Denna typ av förfarande kan uppstå naturligt i en normal affärsrelation men kan också konstrueras på flera olika sätt inom en intressegemenskap i ett försök att undkomma beskattning.

För skattskyldiga, både juridiska och fysiska personer, är skatt att jämföra med en kostnad som betalas i samband med att arbete genomförs eller när resurser förbrukas. Den skatt som betalas går sedan till att finansiera samhällsfunktioner som skattebetalare ofta direkt eller indirekt nyttjar i sin verksamhet genom användande av exempelvis olika typer av offentlig infrastruktur.

Oavsett vad skatten finansierar ligger det i normalfallet inte i det enskilda bolagets intresse att betala skatt. Därmed är det just i begreppet kostnad som incitament för användande av låneförfaranden uppkommer. Eftersom företagande i grunden handlar om att optimera bolagets vinst strävar bolag efter att inte bara maximera sina intäkter, utan även att minimera sina kostnader, inklusive skatt, för att kunna uppnå ett så positivt resultat som möjligt. Genom att finansiera dotterbolag med lån, som medför avdragsrätt för dotterbolagets räntekostnader, kan bolagsskatten i dotterbolagets beskattningsled minskas.

En överblick av effekterna av att finansiera dotterbolag med lån (benämnt ränteförfarande) eller kapital (benämnt utdelning) ges nedan. Ägarbolagen är ofta baserade utomlands i lågskatteländer, vilket utöver en lägre skatt bland annat innebär att typen av organisation och den juridiska definitionen av ägarbolagen varierar. Dessutom kan ägarbolagen vara av sådan karaktär att de träffas av speciella skatteregler som minskar deras skattebörda i vissa förfaranden, exempelvis investmentbolag. På grund av detta är det inte möjligt att dra en generell slutsats kring vilken skattesats som bör användas i ägarbolagsledet. Beskattning i ägarbolagsledet går utanför denna uppsats omfattning och därför utgår nedanstående beskrivning från att ägarbolagen är slutgiltiga mottagare av avkastningen och att avkastningen beskattas med 15 %.

1. Ränteförfarande		2. Utdelning	
Låntagare (dotterbolaget)	Res. före finansiella kostnader	+100	
	Räntekostnad	-100	
	Res. före skatt	0	
	Skatt (22%)	0	
Sverige			
Långivare (ägarbolaget)	Ränteinkomst	+100	
	Skatt (15%)	-15	
	Nettoavkastning	+85	
Lågskatteland			
		Utdelning	+78
		Skatt (15%)	-12
		Nettoavkastning	+66

10

I fallet med avkastning till ägarbolagen i form av ränta aktualiseras nedanstående formel (1) medan formel (2) gäller för avkastning i form av utdelning.

$$(1) R_{EFN}(1 - t_i) = \text{Nettoavkastningsstorlek}$$

$$(2) R_{EFN}(1 - t_c)(1 - t_i) = \text{Nettoavkastningsstorlek}$$

Där,

R_{EFN} är låntagarens (dotterbolagets) resultat efter finansiellt netto

t_i är ägarbolagens skattesatser

t_c är dotterbolagets bolagsskattesats som betalas på vinsten bolaget gör

I båda formlerna använder vi R_{EFN} som ett bruttoresultat trots att räntor inte har inkluderats i detta mått. Detta görs av förenklingsskäl. Korrekt hade varit att i formel (1) använda resultat före finansiella kostnader istället.

¹⁰ Den skattesats som antagits i ägarbolagsledet (15 %) är bara ett exempel och är inte nödvändigtvis den faktiska skattesatsen som ägarbolagen betalar.

Formlerna och tabellerna ovan åskådliggör incitamenten för att använda räntor istället för utdelning som sätt för ägarbolagen att få ut obeskattat kapital ur sina dotterbolag, nämligen att ett steg i beskattningsprocessen försvinner. Formel (1) består enbart av en skattesats, ägarbolagens led t_i , medan formel (2) består av två skattesatser, ägarbolagens led t_i och dotterbolagens bolagsskatt t_c . Således är det mer fördelaktigt för ägarbolagen att föra ut kapital ur ett bolag genom räntor än genom utdelning och detta är den huvudsakliga orsaken till varför aktörer på marknaden använder sig av låneförfaranden.

En grundförutsättning för att sådana förfaranden ska fungera är att räntorna är avdragsgilla. Lagstiftaren har uppmärksammat detta och för att motverka användandet av låneförfaranden infört begränsningar som inskränker den generella avdragsrätten för räntor. Det skall i detta sammanhang även nämnas att eftersom Sverige saknar regler om underkapitalisering (thin capitalization) underlättas konstruktioner med sådana låneförfaranden.

3. Överblick av ränteavdragsbegränsningsreglerna (24 kap. 10 a–f §§ IL)

3.1 Bakgrund till reglerna

Bakgrunden till ränteavdragsbegränsningsreglernas tillkomst kan tillskrivas Skatteverket. 2008 inkom en hemställan¹¹ från Skatteverket till Finansdepartementet där förslag om att ändringar i IL var nödvändiga för att den svenska inkomstskattebasen inte skulle eroderas bort ytterligare.¹² Skatteverket hade identifierat ett antal skatteplaneringsförfaranden som gjorde det möjligt för företag inom intressegemenskap att på ett oproportionerligt sätt minska, eller helt utradera, sin egen skattebörda genom att ränteavdrag gjordes i Sverige och att korresponderande ränteinkomst beskattades lågt eller inte alls i utlandet. Kombinationen av skattefria kapitalvinster på näringsbetingade andelar och en obegränsad avdragsrätt för utgiftsräntor var enligt Skatteverket drivande i användandet av denna typ av skatteplanering.

Det grundläggande problemet som både Skatteverket och Finansdepartementet försöker att lösa med ränteavdragsbegränsningsreglerna är de ränteavdrag som görs i en näringsverksamhet och där korresponderande ränteinkomst blir föremål för en mycket låg beskattning eller ingen alls. Situationen kan konstrueras utan att den intressegemenskap som planerar och

¹¹ Skatteverkets promemoria, *Förslag om begränsningar i avdragsrätten för ränta m.m. på vissa skulder*, 2008, passim

¹² Prop. 2008/09:65 s. 30

genomför transaktionerna har något annat incitament än det rent skattemässiga. Utan något affärsmässigt mervärde för transaktionerna uppstår en bristande reciprocitet mellan utbetalaren av räntan och mottagaren av densamma, något som skapar obalans och öppnar upp möjligheter för skatteplanering.

Regler om undantag från huvudregeln att räntor får dras av finns i 24 kap. 10 a-f §§ IL. Reglerna tillkom till en början 2009 och kompletterades under 2013 med ytterligare bestämmelser som gjorde det svårare att flytta vinster till lågskatteländer via denna typ av räntesnurrar. Lagstiftaren har vidare vidgat möjligheten att begränsa avdragsrätten genom att sikta in sig på alla koncerninterna lån, oavsett till vilket syfte lånet används.¹³

24 kap. 10 a § IL ger en definition av begreppet intressegemenskap, vilket är utgångspunkten för begränsningsreglerna. Avdragsbegränsningarna i 24 kap. 10 b-c § IL, nedan kallade huvudreglerna, fungerar under förutsättning att en intressegemenskap föreligger enligt 10 a §, vilket också gäller för kompletteringsreglerna i 10 d-f §.

3.2 Översikt av bestämmelser

3.2.1 Huvudregel 1 – Avdragsförbud för räntekostnader i en intressegemenskap – 10 b §

Lånestrukturerna som 10 § tar sikte på utgår från huvudregeln i 10 b § som säger att räntekostnader som avser en skuld inom en intressegemenskap inte får lov att dras av. Denna huvudregel gäller i normalfallet såvida den s.k. tioprocentsregeln, 10 d §, eller ventilparagrafen, 10 e §, inte är tillämplig. Dessa undantag kommenteras utförligare i senare avsnitt.

3.2.2 Huvudregel 2 – Räntekostnader vid back-to-back-lån – 10 c §

För att försvåra kringgående av avdragsbegränsningarna genom upprättande av långa bolagskedjor har 10 c § till syfte att förhindra s.k. back-to-back-lån. Denna typ av lån innebär att en extern långivare används som mellanhand genom ett låneförfarande som ger ett företag en indirekt fordran på ett annat företag inom en intressegemenskap.¹⁴

Vidare i paragrafen stadgas det att 10 b § ska tillämpas och att ränteavdrag inte ska medges på räntor inom intressegemenskapen om back-to-back-lån föreligger, om inte 10 f § stadgar annat. Back-to-back-lån omfattas av undantagsregeln i 10 f § om skuldförhållandet som uppkommit är *huvudsakligen affärsmässigt motiverat*. Föreligger ett sådant affärsmässigt mo-

¹³ Prop. 2012/13:1, s. 236

¹⁴ Perman Borg, Ebba, *Inkomstskattelag (1999:1229)*

tiv medges alltså avdragsrätt för ränta förutsatt att det huvudsakliga skälet till att skuldförhållandet uppkommit inte är att tillförsäkra sig en *väsentlig skatteförmån*. Rekvisiten *huvudsakligen affärsmässigt motiverat* samt *väsentlig skatteförmån* i ränteavdragsbestämmelsernas kompletteringsregler 10 d-f § ligger till grund för lagstiftarens vilja att ränteavdragsbegränsningsreglerna inte ska omfatta sådana lånetransaktioner som regleringen inte tar sikte på. Nedan kommenteras kompletteringsreglerna utförligare.

3.2.3 Tioprocentsregeln – 10 d §

I bestämmelsen stadgas att ränteutgifter på skulder som avses i 10 b § ska dras av om inkomsten som motsvarar ränteutgiften beskattas med minst 10 % enligt lagstiftningen i den stat där det företag inom intressegemenskapen som faktiskt har rätt till inkomsten hör hemma.

Som nämnts tidigare har kompletteringsbestämmelserna i 10 d-f § införts för att 10 a-c § inte ska få för långtgående konsekvenser och omfatta fler transaktioner än vad som avsetts. Undantaget enligt första stycket, den s.k. tioprocentsregeln, är i grunden en avgränsning av begränsningsreglerna vilket motiveras främst med företagsekonomiska argument.¹⁵ Dessa argument handlar om att utan en kompletteringsregel till huvudregeln så kommer intern företagsverksamhet och låneförfaranden som rör bland annat internbanker att omöjliggöras, vilket inte är bestämmelsens syfte. Internbanken gör det möjligt för en koncern att optimera den finansiella verksamheten genom att kanalisera bland annat lån och andra finansiella transaktioner därigenom, vilket ger betydande stordriftsfördelar och i slutändan lägre finansiella kostnader. Med kompletteringsregeln i 10 d § kommer denna typ av internbanker inte att träffas av huvudregeln i 10 b §, under förutsättning att banken är etablerad i en stat där beskattningen av inkomsterna uppgår till minst 10 %.

Vid införandet av 2013 års komplettering av avdragsbegränsningsreglerna gjordes ett tillägg till 10 d §. Detta tillägg innebär att om det huvudsakliga skälet till skuldförhållandet har uppkommit är att intressegemenskapen ska få en *väsentlig skatteförmån*, ska avdrag inte medges trots att beskattningen av inkomsterna uppgår till minst 10 %. Denna komplettering föranleddes av att Skatteverket ansåg att dåvarande 10 d § inte fått den effekt som eftersträvals utan företag hade helt enkelt anpassat sig till bestämmelsen genom att erhålla ränteinkomsten i ett land som beskattas med minst 10 %, men enbart strax däröver.¹⁶

¹⁵ Prop. 2008/09:65, s. 58

¹⁶ Skatteverkets promemoria, *Ränteavdrag i företagssektorn – fortsatt kartläggning*, 2010, s. 17

3.2.3.1 Väsentlig skatteförmån

Det subjektiva rekvisitet *väsentlig skatteförmån* har ansetts svårt att tolka. Tillägget som gjordes i 10 d § talar inledningsvis om ett *huvudsakligt* skäl till skuldförhållandet med vilket i IL avses minst 75 %.¹⁷ Vidare begränsas regeln också genom att det ska vara fråga om en *väsentlig skatteförmån*. Lagstiftaren har inte ansett det möjligt att sätta någon absolut beloppsgräns för vad som ska anses som *väsentlig skatteförmån* utan en bedömning i varje enskilt fall är nödvändig för att rätt slutsats ska dras. Vid bedömningen ska hänsyn tas till ett antal omständigheter, bland annat ska den väsentliga skatteförmånen som uppnås inte vara fråga om ett obetydligt belopp. Vidare ska skuldförhållandet ses från både gäldenärens och borgenärens perspektiv för att utläsa om en *väsentlig skatteförmån* uppnåtts med anledning av förhållandet mellan de båda. Den grundläggande tanken är att avdrag inte ska få lov att göras om transaktionerna mellan parterna inte genomförts av sunda affärsmässiga skäl.¹⁸

Lagstiftaren har genom förarbeten hänvisat till situationer och verksamheter där begreppet skulle kunna tillämpas utan att ge någon direkt definition av vad som ska anses vara väsentlig skatteförmån.^{19, 20} Vidare vägledning i frågan om avsikten med skuldförhållandet som uppstått är att ge intressegemenskapen väsentliga skatteförmåner återfinns i bedömningen om ett skuldförhållande ska anses *huvudsakligen affärsmässigt motiverat* enligt ventilparagrafen i 10 e §.

3.2.4 Säkerhetsventilen – 10 e §

Paragrafens första stycke stadgar att även om förutsättningarna i 10 d § inte är uppfyllda ska ränteutgifter avseende sådana skulder som avses i 10 b § dras av om det skuldförhållande som ligger till grund för ränteutgiften är *huvudsakligen affärsmässigt motiverat*. Detta gäller dock bara om det företag som har rätt till inkomsten hör hemma i en stat inom europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i en stat med vilken Sverige har ett skatteavtal med och som inte är begränsat till vissa inkomster.

I andra stycket föreskrivs att om skulden avser ett förvärv av en delägar rätt från ett företag som ingår i intressegemenskapen eller i ett företag som efter förvärvet ingår i intressege-

¹⁷ Prop. 1999/2000:2 del 1, s. 505

¹⁸ Hultqvist, Anders, *Väsentlig skatteförmån – vad är det?*, Dagens juridik 2012-11-09 (2015-04-10)

¹⁹ Prop. 2012/13:1, s. 333

²⁰ Skatteverkets ställningstagande, *Några frågor vid tillämpningen av ränteavdragsbegränsningsreglerna gällande väsentligt inflytande, undantaget från 10%-regeln och ventilen*, (2013-02-25, dnr 131-117306-13/111)

menskapen, ska första stycket bara tillämpas om även förvärvet är *huvudsakligen affärsmässigt motiverat*.²¹

Vägledning till hur begreppet affärsmässigt motiverat ska tolkas ges till viss del i tredje stycket. Det stadgar att vid bedömning av huruvida skuldförhållandet är affärsmässigt motiverat ska hänsyn tas till om finansiering istället hade kunnat ske genom tillskott från det företag som innehar den aktuella fordran på företaget.²²

Enligt paragrafen får avdrag göras om skuldförhållandet som ligger till grund för ränteutgiften är *huvudsakligen affärsmässigt motiverat*. Detta undantag gäller alltså oberoende av hur inkomsten har beskattats och kan medföra avdragsrätt för ränta trots att tioprocentsregeln inte blir tillämplig. Syftet med regleringen är att detta ska utgöra en säkerhetsventil i de fall låg beskattning föreligger men där transaktionerna anses vara av *huvudsakligen affärsmässiga skäl*.

3.2.4.1 Huvudsakligen

Definition av begreppet *huvudsakligen* är i IL 75 % eller mer. Detta kvantifierade uttryck har kommit till stånd av två anledningar; dels har lagstiftaren velat visa att undantaget i 10 e § inte ska tillämpas om de affärsmässiga skälen är klart underordnade övriga skäl och dels att det ska vara tydligt att det inte krävs att skälen ska vara rent affärsmässiga.²³ Detta huvudsaklighetsrekvisit har ansetts vara ett allt för högt satt krav²⁴, bland annat med hänsyn till att det i lag (1995:575) mot skatteflykt, 2 § 1 p. enbart ställts krav på en väsentlig skatteförmån. Begreppet *väsentligt* har i skatteflyktslagen ansetts vara kring 50 % och kritiker hävdar att vägledning bör tas från skatteflyktslagen så att det inte blir en oproportionerlig skillnad från ränteavdragsbegränsningsreglerna.²⁵

Kritik har också riktats mot användningen av begreppet *huvudsakligen* i 10 e § och att begreppet skiljer sig åt i lagstiftningen.²⁶ Kritiker har ansett att lagstiftaren bör vara mer konse-

²¹ Om skulden har ersatt en tillfällig skuld till ett företag som inte ingår i intressegemenskapen och denna skuld avser ett sådant förvärv, ska även den förstnämnda skulden anses avse detta förvärv

²² eller från ett företag som, direkt eller indirekt, genom ägarandel eller på annat sätt har ett väsentligt inflytande i det låntagande företaget

²³ Finansdepartementets promemoria, *Ränteavdragsbegränsningar i syfte att förhindra vissa fall av skatteplanering inom en intressegemenskap*, 2008, s. 37

²⁴ Prop. 1999/2000:2, del 1 s. 502 f.

²⁵ Prop. 2012/13:1, s. 245 ff.

²⁶ Zester, Anita, *Affärsmässiga skäl – vad är innebörden?*, s. 267

kvent i användningen av huvudsaklighetsbegreppet för att inte riskera att förutsebarheten vid rättstillämpningen minskar än mer.²⁷

3.2.4.2 Affärsmässigt motiverat

Vid bedömningen om ett skuldförhållande är *affärsmässigt motiverat* ska samtliga omständigheter som avser skulden beaktas. I förarbetena till 2009 års avdragsbegränsningar²⁸ föreskrivs det att hänsyn ska tas till om intressegemenskapen bedriver en reell ekonomisk verksamhet i det land där mottagaren av räntebetalningen befinner sig samt om räntan som betalas är relativt stor i jämförelse med betalningar som lämnas till länder med förhållandevis hög beskattning. Vidare ska hänsyn också tas till hur företagsstrukturen ser ut, om olika typer av hybridinstrument har använts vilket lett till en förmånlig skattesituation, och om kapitalets ursprung. Användning av olika typer av hybridinstrument med syfte att tillförskansa sig en förmånlig skattesituation är en omständighet som talar mot att ventilen ska bli tillämplig. Genom att använda sig av instrument vars avkastning i ett land betraktas som utdelning medan det i ett annat land betraktas som finansiering av främmande kapital kan en förmånlig skattesituation uppnås.

Lagstiftaren har konstaterat att kortfristiga skulder normalt ska anses vara affärsmässigt motiverade. När det gäller avdrag för ränteutbetalningar från en så kallad cash-pool (liknande en internbank som tidigare kommenterats i 3.2.3) bör normalfallet vara att anse detta som *affärsmässigt motiverat*.²⁹ Det gäller dock enbart om det rör sig om en normal cash-poolverksamhet. Skulle mottagaren, företaget som äger cash-poolen, av en räntebetalning beskattas med mindre än 10 % blir det en bedömning i det enskilda fallet av om förhållandena är affärsmässigt motiverade. En effektiv likviditetshantering av en internbank eller cash-poolverksamhet är inget som lagstiftaren har för avsikt att bestraffa och kan således inte användas som skäl för att underkänna skuldförhållandets affärsmässighet.

3.2.5 Undantag för back-to-back-lån – 10 f §

Paragrafen stadgar att ränteutgifter hänförliga till skulder som avses i 10 c § ska dras av om någon av följande förutsättningar är uppfyllda:

²⁷ Lagrådsremiss, *Ränteavdragsbegränsningar i syfte att förhindra viss skatteplanering inom en intressegemenskap*, s. 49 f.

²⁸ Prop. 2008/09:65, s. 68

²⁹ Prop. 2012/13:1, s. 334 f.

1. Ett företag som har en sådan fordran som avses i 10 c § beskattas för den inkomst som har samband med denna fordran i enlighet med vad som sägs i 10 d § första eller andra stycket, och det huvudsakliga skälet till att skuldförhållandet har uppkommit inte är att intressegemenskapen ska få en väsentlig skatteförmån.

2. Både förvärvet och det skuldförhållande som ligger till grund för ränteutgiften är huvudsakligen affärsmässigt motiverade.³⁰

10 f § utgör ett undantag från avdragsbegränsningen vid så kallade back-to-back-lån. Avsikten är att samma grunder ska gälla denna typ av lån som vid tioprocentsregeln och ventilregleringen.

4. Innebörden av en intressegemenskap

4.1 Generellt om begreppet intressegemenskap

I avsnitt 3.1 konstaterades att ränteavdragsbegränsningsreglernas tillämplighet är helt beroende av huruvida det föreligger en intressegemenskap eller inte. Således är begreppet intressegemenskap av stor betydelse i sammanhanget och hur det definieras är därför en viktig komponent för både skattesubjekten och myndigheternas planering och agerande. I detta avsnitt diskuteras och undersöks i detalj vad som avses med en intressegemenskap.

I IL finns begreppet intressegemenskap definierat nio gånger. Definitionerna skiljer sig i många fall från varandra, bland annat beroende på i vilket sammanhang de avses användas. Omfånget för vad som ska innefattas i begreppet intressegemenskap är således väldigt brett. Flera av definitionerna saknar ett konkret jämförelsemått, exempelvis en procentsats för ägarandel, utan grundar sig istället på rekvisit som inte tydliggörs i lagtexten och som således innebär att en subjektiv tolkning måste göras. Därtill finns det motsättningar mellan några av definitionerna som faktiskt ger ett konkret jämförelsemått, exempelvis 6 a kap. 6 § och 25 kap. 7 § IL. I 6 a kap. 6 § IL anges att förutsättningen för att en intressegemenskap ska föreligga är 25 % ägande i det andra företaget medan 25 kap. 7 § IL utgår från att bolagen anses

³⁰ Detta gäller dock bara om det företag som har en sådan fordran som avses i 10 c § hör hemma i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i en stat med vilken Sverige har ingått skatteavtal som inte är begränsat till att omfatta vissa inkomster, om företaget omfattas av avtalets regler om begränsning av beskattningsrätten och har hemvist i denna stat enligt avtalet.

ingå i en intressegemenskap om de är moderföretag och dotterföretag. Generellt sett definieras moderföretag och dotterföretag som företag med minst 50 % ägande i det andra företaget, något som omnämns i både aktiebolagslagen³¹ och lagen om handel med finansiella instrument³². Den förra definitionen av intressegemenskap, minst 25 % ägande, skiljer sig således markant mot den 50 % ägarandel som den senare definitionen indirekt bygger på. Följaktligen kan konstateras att begreppet intressegemenskap definieras motstridigt på olika ställen i IL.

Det förefaller således inte finnas en harmoniserad definition av termen intressegemenskap i IL. Dessutom synes de olika definitionerna vara tillämpliga enbart i det kapitel de omnämns och då på det sätt som föreskrivs, något som visas bland annat i följande formulering från 25 kap. 7 § IL:

Med företag i en intressegemenskap avses vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel...

Analog tillämpning av begreppet verkar därmed inte vara möjlig. Detta är i sig ett problem eftersom det kan skapa förvirring för den som vill bedöma huruvida begreppet är tillämpligt eller inte. Utöver detta finns även möjligheten att en situation kan uppstå i vilken man måste ta hänsyn till två olika definitioner av samma begrepp vid en och samma bedömning. Redan i och med detta kan alltså konstateras att det saknas tydlighet och harmonisering av begreppet intressegemenskap. För att kunna bedöma om intressegemenskap föreligger krävs alltså att användaren har mycket god kunskap om att det finns olika definitioner av begreppet och att användningsområdena varierar.

4.2 Intressegemenskap i 24 kap. 10 a § IL och ränteavdragsbegränsningsreglerna

Definitionen i 24 kap. 10 a § IL är, som diskuterats ovan, huvudkriteriet för ränteavdragsbegränsningsreglerna på så sätt att en intressegemenskap enligt denna paragraf ska föreligga för att ränteavdragsbegränsningsreglerna ska kunna tillämpas och räntornas avdragsrätt ogiltigförklaras. Följaktligen är begreppet intressegemenskap och dess tillämplighet enligt 24 kap. 10 a § IL avgörande för användandet av ränteavdragsbegränsningsreglerna. I avsnitt 4.1 har konstaterats att det finns ett flertal definitioner av begreppet intressegemenskap som skiljer sig markant från varandra. Utöver bristen på harmonisering av begreppet har användandet av

³¹ 1 kap.11 §, Aktiebolagslag (2005:551)

³² 4 kap. 4 §, Lag (1991:980) om handel med finansiella instrument

begreppet i den nya utformningen av ränteavdragsbegränsningsreglerna från 2013 mött kritik bland annat på grund av dess otydlighet. För att klargöra orsakerna till att en förändring av definitionen av intressegemenskap i ränteavdragsbegränsningsreglerna gjordes och för att tydligt kunna presentera skälen till den kritik som riktats mot förändringen presenteras nedan först 2009 års version av 24 kap. 10 a § IL och sedan 2013 års version av samma paragraf.

2009 års 24 kap. 10 a § IL³³

Företag ska vid tillämpning av 10 b–10 e §§ anses vara i intressegemenskap med varandra om

- 1. ett av företagen, direkt eller indirekt, genom ägarandel eller på annat sätt har ett **bestämmande inflytande** i det andra företaget, eller*
- 2. företagen står under i huvudsak gemensam ledning.*

2013 års 24 kap. 10 a § IL³⁴ (nu gällande)

Företag ska vid tillämpning av 10 b–10 f §§ anses vara i intressegemenskap med varandra om

- 1. ett av företagen, direkt eller indirekt, genom ägarandel eller på annat sätt har ett **väsentligt inflytande** i det andra företaget, eller*
- 2. företagen står under i huvudsak gemensam ledning.*

Den enda lexikaliska skillnaden mellan 2009 och 2013 års regler är att uttrycket *bestämmande inflytande* bytts ut mot *väsentligt inflytande*. Anledningen till förändringen är att det enligt den gamla formuleringen kan uppkomma situationer som rimligtvis borde omfattas av definitionen. Som exempel härpå ges en situation då två företag, som inte ingår i en intressegemenskap med varandra, äger ett företag gemensamt benämnt Företag C. Företag A äger 49 % av Företag C och Företag B äger resterande 51 %. Enligt 2009 års version av 24 kap. 10 a § IL kan i detta fall situationen uppstå där räntebetalningar till ett företag i intressegemenskap med företag A inte omfattas av reglerna. Detta föranledde den förändring i definitionen av en intressegemenskap som genomfördes och motiveringen till att uttrycket *väsentligt inflytande*

³³ Prop. 2012/13:1, s. 93

³⁴ A. prop., s. 93

användes var bland annat att det ansågs vara en lämplig nivå som skulle möjliggöra att i vart fall en ägarandel strax under 50 % kunde beaktas.³⁵

Förändringen har dock bemötts av stark kritik från ett antal aktörer. Skeppsbron Skatt har ansett att den definition av begreppet intressegemenskap som nu utgör 24 kap. 10 a § IL är så otydlig att skattskyldiga inte kan anpassa sig till den. Därtill ansåg Svenska Bankföreningen att ändringen skulle kunna bidra till osäkerhet vid bedömningen av om bankerna i vissa fall kan anses ingå i en intressegemenskap med sina kunder. Sveriges Advokatsamfund uppgav att eftersom det, till skillnad från uttrycket bestämmande inflytande, saknas en tydlig gräns för när uttrycket väsentligt inflytande aktualiseras så kommer förändringen att bidra till minskad förutsebarhet vid rättstillämpningen.³⁶

Regeringen meddelade som respons på kritiken att *väsentligt inflytande* är ett vedertaget uttryck inom skattelagstiftningen för att definiera om och i sådana fall vilka företag som ska anses ingå i en intressegemenskap med varandra.³⁷ Enligt regeringen är uttrycket inte nytt utan återfinns i bestämmelser som har tillämpats i många år, exempelvis 25 a kap. 2 § IL, där tidigare förarbetsuttalanden fortfarande äger giltighet i tillämpliga delar. I frågan om vilka delar som är tillämpliga ges dock ingen vidare vägledning och därmed kvarstår otydligheten till stor del då det saknas riktlinjer för vilken av de många definitioner av intressegemenskap och dess rekvisit som ska användas i varje enskilt fall. Dessutom understryker regeringen att vid en bedömning av om väsentligt inflytande föreligger även andra faktorer än storleken på ägarandel är av betydelse, dock utan att ge vidare vägledning i frågan vilka dessa ytterligare faktorer är.

Uppsatsens huvudsyfte är enligt avsnitt 1.1 att bena ut och klargöra begreppet intressegemenskap enligt definitionen i nu gällande 24 kap. 10 a § IL. Med den beskrivning av förändringen som paragrafen genomgått samt den kritik som riktats mot densamma som utgångspunkt genomförs i nästa avsnitt en analys av begreppet. Som kan ses ovan innefattar definitionen två från varandra fristående rekvisit vilka baseras på två begrepp av stor vikt: (1) *Väsentligt inflytande* och (2) *under i huvudsak gemensam ledning*. Rekvisiten är fristående från varandra på grund av ordalydelsen i lagtexten, nämligen ordet *eller*, det vill säga det räcker

³⁵ Prop. 2012/13:1, s. 239

³⁶ A. Prop., s. 239

³⁷ A. Prop., s. 239

med att ett av rekvisiten är uppfyllt för att intressegemenskap ska anses föreligga. Rekvisiten diskuteras nu mer ingående var för sig.

4.3 Analys av paragrafens rekvisit

4.3.1 Väsentligt inflytande

Rekvisit 1 i 24 kap. 10 a § IL föreskriver att *ett av företagen, direkt eller indirekt, genom ägarandel eller på annat sätt ska ha ett väsentligt inflytande i det andra företaget*. Med företag avses enligt andra stycket i 24 kap. 10 a § IL juridiska personer och svenska handelsbolag. Att inflytande kan anses finnas både direkt eller indirekt innebär att oavsett hur företagens relation till varandra ser ut är det den faktiska möjligheten till inflytande som tas i beaktande. Många företagsgrupper är utformade på så sätt att de innehåller flera mellanbolag vilket gör att moderbolagen inte äger andelar i dotterdotterbolag direkt men fortfarande har ett inflytande över dessa. Således föranleds att rekvisitet inkluderar både direkt och indirekt ägande eller inflytande på annat sätt.

4.3.1.1 Praxis

Kärnfrågan i paragrafens första rekvisit är betydelsen av *väsentligt inflytande* och vad som innefattas i detta. Som tidigare diskuterats innebär väsentligt inflytande att en ägarandel strax under 50 % ska kunna beaktas men att även andra faktorer än storleken på ägarandelen är av betydelse.³⁸ Detta har konstaterats bland annat i ett mål från Kammarrätten i Jönköping.³⁹ Rättsfallet är det enda som behandlar den definition av termen intressegemenskap som återfinns i både 25 a kap 2 § IL (avyttring av näringsbetingade andelar) och 24 kap. 10 a § IL enligt 2013 års regler och är därför en mycket viktig källa för att kunna uppnå denna uppsats syfte. Nedan följer en summering av rättsfallet, hädanefter benämnt Jönköpingsmålet:

Företag A yrkar avdrag för kapitalförlust som uppstått vid avyttring av rätten till återbetalning av villkorade aktieägartillskott i Företag B. Avdragsyrkandet gäller tillskott som lämnats vid tre separata tillfällen, den 31 december 2005, den 31 december 2006 samt den 31 december 2007. Företag A sålde sin rätt till återbetalning av tillskotten, sammanlagt 5,4 mkr, för 100 kr under år 2010. Företag A ägde 20 % av aktierna i Företag B vid tillfället för både det första och det andra tillskottet. Vid det tredje tillfället hade ägarandelen dock utökats till 35 %

³⁸ Prop. 2012/13:1, s. 239

³⁹ Mål nr 1037-13, Kammarrätten i Jönköping

av aktierna. Skatteverket åberopade att Företag A:s ägare under aktuella år haft styrelseuppdrag i Företag B och vid tillfällena för de två första tillskotten varit en av sex ledamöter samt vid tillfället för det tredje tillskottet varit en av tre ledamöter och tillika ordförande. Företag A:s ägare har dock inte, vare sig som ordförande eller ledamot, haft ensam firmateckningsrätt. Övriga styrelsemedlemmar i Företag B har också, direkt eller indirekt, ägt aktier i Företag B.

Fallet rör alltså huruvida Företag A har rätt till avdrag för den kapitalförlust som uppkommit vid försäljning av rätten till återbetalning av tillskotten. Processen tog sin början i och med att Företag A av Skatteverket nekades avdrag för kapitalförlusten i Skatteverkets omprövningsbeslut 2012-03-19 gällande inkomsttaxeringen 2011.⁴⁰ Företag A överklagade beslutet och frågan togs upp i förvaltningsrätten som meddelade att överklagandet avslogs och att avdrag inte medgavs för Företag A:s kapitalförlust. Företag A överklagade då beslutet till kammarrätten. Kammarrätten förde följande resonemang:

Enligt praxis ska den återbetalningsrätt som följer med villkorade tillskott skattemässigt behandlas som en fordran, oavsett om bolagsstämman beslutat om återbetalning eller ej.⁴¹ Skatteverkets beslut att inte medge Företag A avdrag är baserat på 25 a kap. 19 § första stycket 1 p. IL, där det meddelas att förlust på fordran på ett annat företag inte kan medges om fordran uppkommit när företagen varit i intressegemenskap. Den relevanta definitionen av en intressegemenskap återfinns i 25 a kap. 2 § IL och lyder:

Med företag i intressegemenskap avses i detta kapitel

- 1. ett företag som ett annat företag, direkt eller indirekt, genom en ägarandel eller på annat sätt har ett väsentligt inflytande i, eller*
- 2. två företag som står under i huvudsak gemensam ledning.*

Definitionen enligt 25 a kap. 2 § IL är således densamma som i 24 kap. 10 a § IL. Kammarrätten meddelade att den del som var av intresse för den aktuella frågan var det första rekvisitet. Att företagen skulle stå under i huvudsak gemensam ledning uteslöts således. Skatteverket ansåg att Företag A vid tiden för det andra och tredje tillskottet haft ett sådant väsentligt inflytande i Företag B att en intressegemenskap förelegat vilket därför skulle innebära att avdrag för kapitalförlusten ej kunde medges.

⁴⁰ Mål nr 2614-12, Förvaltningsrätten i Jönköping

⁴¹ Mål nr 1037-13, Kammarrätten i Jönköping

Kärnfrågan som kammarrätten hade att ta ställning till var således om Företag A haft ett sådant väsentligt inflytande som menas i 25 a kap. 2 § IL och om bolagen därmed var att betrakta som en intressegemenskap. Kammarrätten resonerar att uttrycket *väsentligt inflytande* är ett vedertaget begrepp inom skattelagstiftningen som dock inte specificerats av lagstiftaren. Således saknas en specifik gränslinje för när väsentligt inflytande uppkommer. Kammarrätten gör dock en tolkning av uttrycket och kommer till slutsatsen att en ägarandel om minst 40 % bör anses medföra väsentligt inflytande. Som stöd för sin tolkning hänvisar kammarrätten till det som meddelas i regeringens proposition 2012/13:1 angående den förändring av intressegemenskapsdefinitionen i 24 kap. 10 a § IL som medförde att dess lydelse nu är samma som i 25 a kap. 2 § IL. I propositionen uttalade regeringen att en ägarandel strax under 50 % ska kunna beaktas när en bedömning görs av om väsentligt inflytande föreligger.⁴² Kammarrätten noterar dock att det i propositionen även meddelas att också andra faktorer än storleken på ägarandelen är av betydelse vid bedömning av inflytandegraden.⁴³

Med denna information som grund för sitt beslut meddelade kammarrätten att gränsen för väsentligt inflytande enligt rättens mening i normalfallet inte bör understiga en ägarandel om 40 %. Eftersom Företag A inte haft en ägarandel över 40 % vid något av tillfällena då tillskott lämnats är ägarandelen i sig inte tillräcklig för att anse att bolagen ingått i en intressegemenskap. Fråga uppkommer då om Företag A:s ägares styrelseengagemang i Företag B kan anses ha givit Företag A ett större inflytande i Företag B än vad dess ägarandel medfört. På grund av att även övriga styrelseledamöter ägt aktier i Företag B, bland annat har två närstående personer under hela den aktuella tidsperioden innehaft en majoritet av aktierna (vid tillfället för det tredje tillskottet ägde dessa tillsammans 65 %) samt att en av dem varit VD, anser kammarrätten att det inte finns något i målet som innebär att Företag A:s ägares styrelseuppdrag i Företag B ökat Företag A:s inflytande till den grad att det kan anses väsentligt. Kammarrätten bifaller således Företag A:s överklagande och medger rätt till avdrag för kapitalförlusten.

Av ovanstående rättsfall kan alltså konstateras att kammarrätten gör ett tydligt ställningstagande vad gäller graden av ägarandel som ska anses föranleda väsentligt inflytande men samtidigt meddelar att en samlad bedömning av övriga faktorer är nödvändig. Den samlade bedömningen innebär att både ägarandel och inflytande på annat sätt måste bedömas tillsammans, det vill säga även om inflytandet som tillkommer på annat sätt är litet kan det i kombi-

⁴² Prop. 2012/13:1, s. 239

⁴³ Mål nr 1037-13, Kammarrätten i Jönköping

nation med en ägarandel som är strax under 40 % anses innebära att bolaget får ett väsentligt inflytande. I enlighet med kammarrättens domskäl ska inflytande genom ägarandel och inflytande på annat sätt därmed inte ses som sinsemellan skilda rekvisit utan som två kompletterande rekvisit.

Av intresse är även att förvaltningsrätten i sin dom hänvisar till RÅ 2006 ref. 67 som behandlar frågan om en fysisk person anses ha en väsentlig anknytning till Sverige efter att personen flyttat från landet. Grunden för bedömning var då 3 kap. 3 § och 3 kap. 7 § IL där bland annat ett av rekvisiten för väsentlig anknytning enligt 3 kap. 7 § IL är att personen är ekonomiskt engagerad i Sverige genom att inneha tillgångar som, direkt eller indirekt, ger honom ett *väsentligt inflytande* i näringsverksamheten i Sverige. Kammarrätten anser dock att detta rättsfall inte kan ges betydelse i sammanhanget eftersom det är fråga om en bedömning av väsentligt inflytande så som det kommit till uttryck i 3 kap. 7 § IL och där gäller en fysisk person medan det aktuella målet gäller definitionen enligt 25 a kap. 2 § IL och en juridisk persons inflytande. Därmed förefaller det, enligt kammarrätten, inte vara möjligt att dra paralleller till rättsfall som dömts med grund i ett och samma uttryck men som inte hänvisar till samma typ av förfarande och inte heller samma lagrum. Detta ger också ytterligare stöd till den analys som presenterats tidigare gällande de många definitionerna av intressegemenskap och problematiken med att definitionerna inte går att använda överlappande utan enbart är gällande för det kapitel i lagen som det är ingår i.

4.3.1.2 Skatteverkets åsikt

Skatteverket har i ett ställningstagande⁴⁴ lämnat sin syn på hur bedömningen av uttrycket *väsentligt inflytande* ska ske och understryker där behovet av att en samlad bedömning, som omfattar fler faktorer än bara ägarandel, måste göras i varje enskilt fall. Som grund för detta hänvisas till propositioner samt till ett antal rättsfall, vilka redogörs för nedan.

De delar av budgetpropositionen för 2013 som Skatteverket hänvisar till är desamma som redogjorts för ovan och som kammarrätten även hänvisat till i Jönköpingsmålet, det vill säga att en ägarandel strax under 50 % ska kunna beaktas och att även andra faktorer än ägarandel är av betydelse.⁴⁵ I propositionen om skalbolag från 2001 diskuteras innebörden av uttrycket

⁴⁴ Skatteverkets ställningstagande, *Några frågor vid tillämpningen av ränteavdragsbegränsningsreglerna gällande väsentligt inflytande, undantaget från 10%-regeln och ventilen*

⁴⁵ Prop. 2012/13:1,

väsentligt inflytande i skalbolagsbestämmelserna i 25 a kap. IL.⁴⁶ Här konstateras att bestämmelsen bland annat innefattar en situation där ett stort antal samverkande fysiska personer var och en äger ett bolag som i sin tur tillsammans äger ett och samma skalbolag, även om ägarbolagens respektive ägarandel är liten.

I propositionen om den nya inkomstskattelagen från 1999 refererar regeringen till att uttrycket "väsentlig del" när det används i definitionen av en privatbostad enligt 2 kap. 8 § IL ska motsvara minst 40 % av byggnadens yta enligt förarbeten.⁴⁷ Som tidigare konstaterats kan dock jämförandet av uttrycket *väsentligt inflytande* inte alltid göras mellan olika lagrum utan det är endast den definition som finns specificerad i det aktuella kapitlet i IL som kan göras gällande. I det här fallet är emellertid informationen Skatteverket lagt fram inte något som bidrar till en ändrad uppfattning om begreppet väsentligt inflytande eftersom definitionen som gäller skalbolagsreglerna är densamma som i 24 kap. 10 a § IL och den 40 % ägarandelsgräns som anges i 2 kap. 8 § IL är samma som framkommer i målet från kammarrätten i Jönköping.

Däremot anför Skatteverket även att det vid en bedömning av om en fysisk person har väsentlig anknytning till Sverige bland annat beaktas om personen har väsentligt inflytande i en svensk näringsverksamhet enligt 3 kap. 7 § IL. Detta är det argument förvaltningsrätten antog i sin bedömning av Jönköpingsmålet men som kammarrätten sedan inte ansett haft någon betydelse i sammanhanget. Skatteverkets framförda argument i frågan baseras i huvudsak på att det i ett antal rättsfall har ansetts föreligga väsentligt inflytande trots att det rört sig om betydligt mindre ägarandelar än 40 %.⁴⁸ Denna hänvisning till praxis kan dock ifrågasättas med hänvisning till kammarrättens dom i Jönköpingsmålet, där kammarrätten tydligt meddelar att en sådan analogitolkning av rättspraxis inte är möjlig.

*"I nu aktuellt fall är det fråga om bedömning av väsentligt inflytande enligt 25 a kap. 2 § IL, varför rättsfallet inte kan ges betydelse här."*⁴⁹

Skatteverkets slutsats i ställningstagandet är att någon exakt gräns inte kan anges för när väsentligt inflytande föreligger. Utöver ägarandel anser Skatteverket att även omständigheter så

⁴⁶ Prop. 2001/02:165 s. 71

⁴⁷ Prop. 1999/2000:2, Del 1 s. 505

⁴⁸ RÅ 2001 not. 1, RÅ 2004 not. 215 och RÅ 2006 ref. 67

⁴⁹ Mål nr 1037-13, s. 2, Kammarrätten i Jönköping, 2013-10-17. Kammarrätten i Jönköping om förvaltningsrättens användande av RÅ 2006 ref. 67 och hänvisningen till 3 kap. 3 § och 3 kap. 7 § IL som grund för sitt beslut att neka överklagandet

som delägarnas inbördes relationer, förekomsten av formella och informella delägaravtal, faktiskt agerande med mera ska ligga till grund för bedömningen av huruvida det förekommer väsentligt inflytande. Skatteverket konkretiserar dock slutsatsen av sitt resonemang genom att återkoppla till den nivå av ägande som samtliga involverade parter verkar vara överens om bör innebära väsentligt inflytande, nämligen 40 %. Enligt Skatteverket kan man i normalfallet presumera att en ägarandel om minst 40 % medför väsentligt inflytande. Om ägarandelen är mindre än 40 % måste en samlad bedömning för varje enskilt fall göras och hänsyn tas till andra omständigheter som kan anses medföra att ett väsentligt inflytande uppnås. Skatteverket menar att som en förenklad regel kan man anta att ju mindre ägarandelen är desto starkare är presumptionen för att väsentligt inflytande inte föreligger. Dock anser Skatteverket att väsentligt inflytande kan föreligga även om ägarandelen är betydligt mindre än 40 %, särskilt om flera delägare, öppet eller dolt, samverkar och på så sätt utövar ett väsentligt inflytande, detta med hänsyn till bland annat de rättsfall som nämnts ovan gällande en fysisk persons väsentliga anknytning till Sverige genom väsentligt inflytande i svensk näringsverksamhet.

4.3.1.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan sägas att det saknas en tydlig definition av uttrycket väsentligt inflytande och att det i varje enskilt fall krävs att de som granskar gör en samlad bedömning innefattandes fler faktorer än bara ägarandel. Den samlade bedömningen innebär att beslutet utsätts för viss subjektivitet, eftersom beslutsfattaren måste försöka sätta sig in i vad lagstiftaren menade att regeln skulle omfatta och vilka situationer den ska kunna tillämpas på. I enlighet med det material som presenterats ovan kan dock antas att en ägarandel över 40 % i normalfallet bör innebära ett väsentligt inflytande men på grund av ordalydelsen i lagtexten kan väsentligt inflytande föreligga även om ägarandelen är mindre.

4.3.2 Under i huvudsak gemensam ledning⁵⁰

Rekvisit 2 i 24 kap. 10 a § IL säger att intressegemenskap föreligger om *företagen står under i huvudsak gemensam ledning*. Uttrycket används sedan tidigare i flera lagrum och kan således, i likhet med väsentligt inflytande, anses vara ett vedertaget begrepp inom skattelagstiftningen. Till skillnad från begreppet väsentligt inflytande förefaller det inte finnas något hinder för analog tillämpning av begreppet. I normalfallet avser regeln träffa situationer då en juri-

⁵⁰ Perman Borg, Ebba, *Inkomstskattelag* (1999:1229)

disk eller fysisk person på grund av ägarandel har det bestämmande inflytandet över två eller flera juridiska personer.⁵¹ I praxis har begreppet belysts sparsamt och där har konstaterats att begreppet även kan tillämpas i situationer där det inte finns en ensam person, fysisk eller juridisk, med bestämmande inflytande över bolagen. Detta har inneburit att företag kan anses stå under i huvudsak gemensam ledning även om det formella inflytandet till följd av ägarandel inte är tillräckligt för att ge en enskild person bestämmande inflytande men där andra omständigheter har bedömts medföra ett sådant inflytande. Det är således det faktiska inflytandet som ska granskas, vilket även framhålls i förarbetena.⁵² Rättsfallet som ligger till grund för detta analyseras mer ingående nedan.

Kritik mot införandet och sedermera användandet av begreppet även i ränteavdragsbegränsningsreglerna har framförts bland annat av Sveriges Advokatsamfund som meddelat att ett antal skatteprocesser med begreppet som huvudpunkt lett till väldigt utdragna och kostsamma rättsprocesser.⁵³ Begreppet anses mycket vagt och svårtolkat och Sveriges Advokatsamfund ansåg därför att det vore olyckligt att använda ett så oprecist uttryck även i ränteavdragsbegränsningsreglerna.

Regeringen besvarade denna kritik med att uttrycka oro över att ränteavdragsbegränsningsreglerna skulle bli alltför lätta att kringgå om man inte använde en mer generell beskrivning med betydande omfattning.⁵⁴ Uttrycket är dessutom skapat med syfte att ta sikte på situationer då det med hänsyn till skiftande förhållanden inte har varit möjligt att på ett exakt eller uttömmande sätt definiera de fall som avses. Ytterligare argument som angavs för ett fortsatt användande av uttrycket var, som tidigare nämnts, att uttrycket använts tidigare och bland annat testats i ett antal rättsfall varför det inte borde orsaka några större tolkningsproblem.

Exempel på detta är bland annat fallet RÅ 1983 Aa 225 som sammanfattas kort nedan. Rättsfallet gäller dock inte en situation som bedömts enligt bestämmelserna i IL utan frågan rör bestämmelserna om lagervärdering i 41 § Kommunalskattelagen (1928:370) i dess tidigare lydelse vilket inkluderade begreppet *under i huvudsak gemensam ledning*. Rättsfallet är dock relevant i sammanhanget på grund av möjligheten till analog tillämpning.

Målet kretsar kring tre skogsägarföreningar, A, B och C. Förening A och B hade 6 000 medlemmar vardera medan C hade 2 000 medlemmar. Verksamheten i föreningarna styrdes

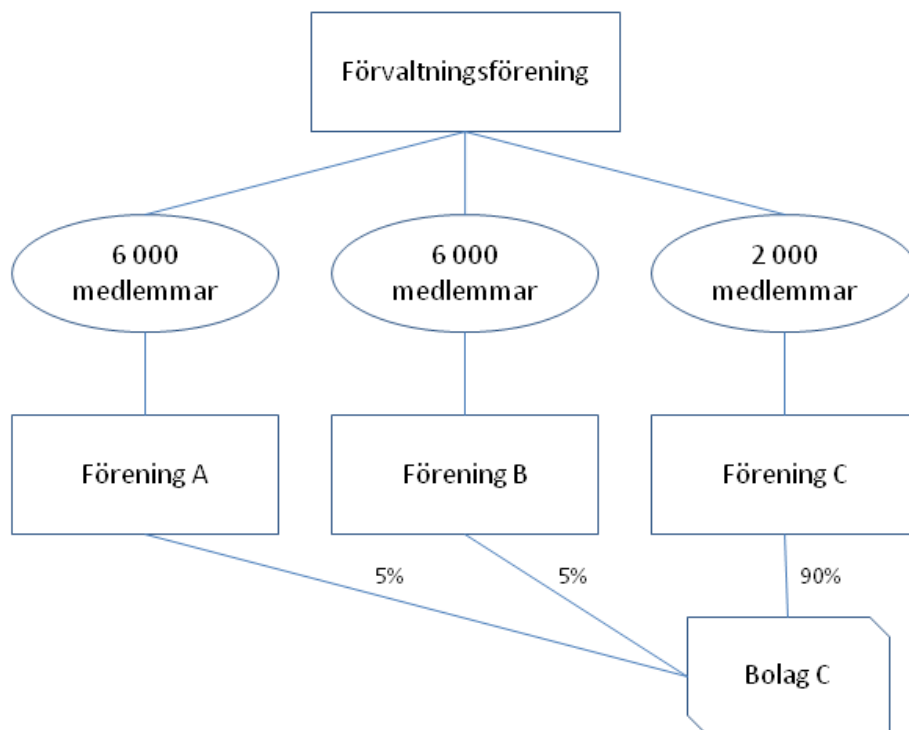
⁵¹ Skatteverket, *Handledning vid 2005 års taxering*, 2005

⁵² Prop. 1999/2000:2 Del 2 s. 335 och prop. 1986/87:42 s. 35

⁵³ Prop. 2008/09:65 s. 48

⁵⁴ A. prop., s. 48

av en förvaltningsförening som ägdes gemensamt av medlemmarna i föreningarna. Därutöver ägde förening C ett dotterbolag till cirka 90 % varav de resterande 10 % ägdes av föreningarna A och B. Frågan som var föremål för bedömning var huruvida intressegemenskap förelåg mellan föreningarna. I domen klargjorde HFD att föreningarna och bolaget (som ägdes gemensamt av föreningarna) stod under i huvudsak gemensam ledning. Därför ansågs att intressegemenskap förelåg mellan de tre föreningarna, å ena sidan, och mellan föreningarna och bolaget, å andra sidan.

I RÅ 2003 not. 138, som gäller ett bolags avyttring av aktier med kapitalförlust till ett av bolaget indirekt delägt bolag, har HFD även förtydligat vad som menas med att det är det faktiska inflytandet som ska beaktas vid bedömningen av om företagen står under i huvudsak gemensam ledning. HFD meddelar att det faktiska inflytandet i normalfallet utgår ifrån de formella avtal och den formella ägarbilden för bolaget men att inflytandet även kan vara beroende av informella avtal mellan bolagets ägare. Således måste eventuella informella överenskommelser undersökas och sedan vägas in i bedömningen av inflytandegraden. I rättsfallet ansåg HFD att ett optionsavtal med huvudsyfte att möjliggöra framtida förändringar i förhållandet mellan aktieägarna redan vid avtalets ingående kan medföra ett sådant faktiskt inflytande att bolagen ska anses stå under i huvudsak gemensam ledning. Optionsavtalets formella

syfte innebar ingen direkt förändring i det faktiska inflytandet men den informella innebörden av avtalet ansågs dock medföra en sådan förändring.

Sammanfattningsvis kan konstateras att uttrycket under i huvudsak gemensam ledning är otydligt, vilket delvis är avsiktligt med syfte att det ska kunna innefatta ett brett omfång av svårbedömda situationer. Begreppets vaghet medför dock bedömningsproblem på samma sätt som i fallet med väsentligt inflytande, det vill säga det krävs en samlad bedömning av både formella och informella aspekter för att utröna om inflytandegraden kan anses medföra att bolagen står under i huvudsak gemensam ledning.

5. Konsekvenser av om intressegemenskap föreligger eller ej

1. Ränteförfarande

2. Utdelning

Låntagare
(portföljbolaget)

Res. före finansiella kostnader	+100
Räntekostnad	-100
Res. före skatt	0
Skatt (22%)	0

Långivare
(investorerna)

Ränteinkomst	+100
Skatt (15%)	-15
Nettoavkastning	+85

Res. före finansiella kostnader	+100
Räntekostnad	0
Res. före skatt	+100
Skatt (22%)	-22
Utdelning	+78

Utdelning	+78
Skatt (15%)	-12
Nettoavkastning	+66

5.1 Det föreligger inte intressegemenskap

Som avsnitt 2.2 visar är ett effektivt utnyttjande av låneförfarandet beroende av att en intressegemenskap enligt 24 kap. 10 a § IL inte föreligger. Det finns i näringsverksamheter naturligt förekommande låneförfaranden men det är främst konstruerade låneförfaranden som ränteavdragsbegränsningsreglerna syftar till att stoppa. Om det för en koncern eller en sfär av företag visar sig att rekvisitet intressegemenskap inte är tillämpligt kvarstår de incitament som

låneförfarandet erbjuder eftersom skuldräntan blir avdragsgill för det låntagande bolaget och resultatet före skatt för bolaget minskar. I nästa steg blir därmed en mindre del av bolagets resultat beskattat och en större del av bolagets resultat kommer slutligen investerarna till godo genom räntebetalningar.

$$R_{EFN}(1 - t_i) = \text{Nettoavkastningsstorlek}$$

Som stycke 2.2 också påvisar är syftet med förfarandet att minska, eller helt utradera, ett steg av beskattningen. Om intressegemenskap inte föreligger uppnås full avdragsrätt för räntor. Därmed kommer det beskattningsbara resultatet i det låntagande bolaget att minska genom räntebetalningar till investerare så att ett nollresultat erhålls i det låntagande bolaget. Bolagsbeskattning i det låntagande bolaget har härigenom minimerats och beskattning sker sedan enbart hos investerarna, ett beskattningssteg som går utanför denna uppsats syfte.

5.2 Det föreligger intressegemenskap

Om situationen däremot är den motsatta, att intressegemenskap enligt 24 kap. 10 a § IL föreligger, försvinner till stor del de incitament som finns med denna typ av låneförfarande. Effekterna av en icke avdragsgill räntekostnad för lånebolaget är, förutsatt att bolaget fortsätter att utföra räntebetalningar till investerarna, att ett högre beskattningsbart resultat uppkommer för det låntagande bolaget. Visserligen blir räntebetalningen till investerarna densamma, men då avdrag inte medges för räntan läggs denna summa tillbaka till det beskattningsbara resultatet och beskattas därefter. Om syftet med låneförfarandet har lyckats, nämligen att uppnå ett nollresultat, uppstår en skatteskuld som lånebolaget eventuellt inte kan betala då bolagets likvider betalats ut till investerarna. Detta är ett scenario som varken lånebolag eller investerare önskar sig då detta i ett längre perspektiv riskerar att leda till likvidation och därmed äventyra investerarnas insatta kapital.

$$R_{EFN}(1 - t_c)(1 - t_i) = \text{Nettoavkastningsstorlek}$$

Vidare, som visats ovan, sker beskattning i två led om ränteavdrag inte medges. Dels sker beskattning hos lånebolaget då det beskattningsbara resultatet blir högre eftersom räntorna inte får dras av, dels sker beskattning på investerarnivå. Som illustrerats ovan finns det då inte längre något incitament att genom räntebetalningar ge investerarna avkastning på sitt insatta kapital eftersom samma resultat kan uppnås om lånebolaget istället väljer att kompensera in-

vesterarna genom utdelning. För att ränteavdragsbegränsningsreglerna inte skall kunna stoppa ett upplägg med låneförfarande får således inte rekvisitet intressegemenskap vara uppfyllt.

6. Förutsättningar för analys

6.1 Bakgrund - Skatteverkets PM⁵⁵

Låneförfarandet som analyseras i detta avsnitt är hämtat ur Skatteverkets PM *Skatteplanering med ränteavdrag i företagssektorn* från den 15 januari 2015. Syftet med denna PM är att undersöka lånestrukturer som etablerats inom koncerner och kartlägga förändringar i beteende hos marknadsaktörer med lagstiftningen gällande ränteavdragsbegränsningar som utgångspunkt. Skatteverket har fått i uppdrag av regeringen att särskilt undersöka om skatteplanering med externa lån utgör ett allvarligt hot mot den svenska bolagsskattebasen samt om nya metoder för att kringgå ränteavdragsbegränsningsreglerna har kommit. Det låneförfarande som analyseras nedan har uppmärksammat av Skatteverket i detta sammanhang men ännu ej blivit närmare utrett. I Skatteverkets PM meddelas dock att frågan om intressegemenskap föreligger eller ej i låneförfarandet nu är föremål för granskning. Vid förfrågan till Skatteverket om mer preciserad information om vad för typ av granskning som görs meddelades att sådan information på grund av den nu pågående granskningen inte får lämnas ut av sekretesskäl. Inte heller kunde Skatteverket med hänsyn till sekretess lämna mer detaljerad information om låneförfarandet, vilken typ av rättssubjekt de olika parterna utgör, parternas nationstillhörighet, orsaken till parternas begränsningar (exempelvis meddelas att fonden inte är en juridisk person som kan lämna lån) samt en rad andra frågor om det beskrivna förfarandet. Skatterättsnämnden har emellertid lämnat sin syn på frågan i ett förhandsbesked meddelat i slutet av april 2015 vilket innehåller mycket mer information om det aktuella förfarandet. Denna uppsats utgår från den information om förfarandet som finns i Skatteverkets PM men använder även information från Skatterättsnämndens förhandsbesked för att komplettera beskrivningen av strukturen i de fall Skatteverkets PM inte ger tydliga förutsättningar för analys. Utöver detta krävs det att vissa kompletterande antaganden görs för att kunna bedöma frågan om intressegemenskap föreligger eller inte. Antaganden bygger på den generella beskrivning av riskkapitalstrukturer som presenterats i avsnitt 2 och görs i enlighet med vad som bedöms vara vanligast förekommande.

⁵⁵ Skatteverkets promemoria, *Skatteplanering med ränteavdrag i företagssektorn*, 2015

6.2 Låneförfarandet så som det beskrivs i Skatteverkets PM⁵⁶

Informationen om låneförfarandet har enligt Skatteverkets PM kommit Skatteverket till handa genom upplysningar som lämnats på inkomstdeklarationen av vissa riskkapitalägda bolag. I upplysningarna beskriver bolagen att fonden, som är kärnan i strukturen, har lämnat ett lån till det svenska bolaget eller att LP genom fonden lämnar ett lån till det svenska bolaget. Fondens resultat beskattas hos delägarna, det vill säga LP och GP. Fonden är i detta fall inte en juridisk person som kan lämna lån. Däremot kan GP agera långivare för fondens räkning genom särskilt bildade bolag, vilket sker i detta låneförfarande. Lånet går således genom fonden och GP men kommer ursprungligen från LP. Därför anser det låntagande bolaget att LP är långivare och att dessa inte ingår i samma intressegemenskap eftersom LP var för sig har en låg ägarandel i fonden. Enligt det låntagande bolaget omfattas således inte låneförfarandet av ränteavdragsbegränsningsreglerna.

6.3 Kompletterande information i Skatterättsnämndens förhandsbesked⁵⁷

Riskkapitalstrukturen utgörs av ett antal *limited partnerships* vilka tillsammans utgör själva fonden. Ett partnership är en typ av avtalskonstruktion mellan investerarna och är varken en juridisk person enligt intern rätt i det aktuella landet eller i Sverige eller ett eget skattesubjekt. Således kan inte ett partnership ingå avtal, äga tillgångar eller ådra sig skulder. Dock anser Skatterättsnämnden att samarbetsformen och förfarandet i mångt och mycket kan liknas vid ett svenskt kommanditbolag.

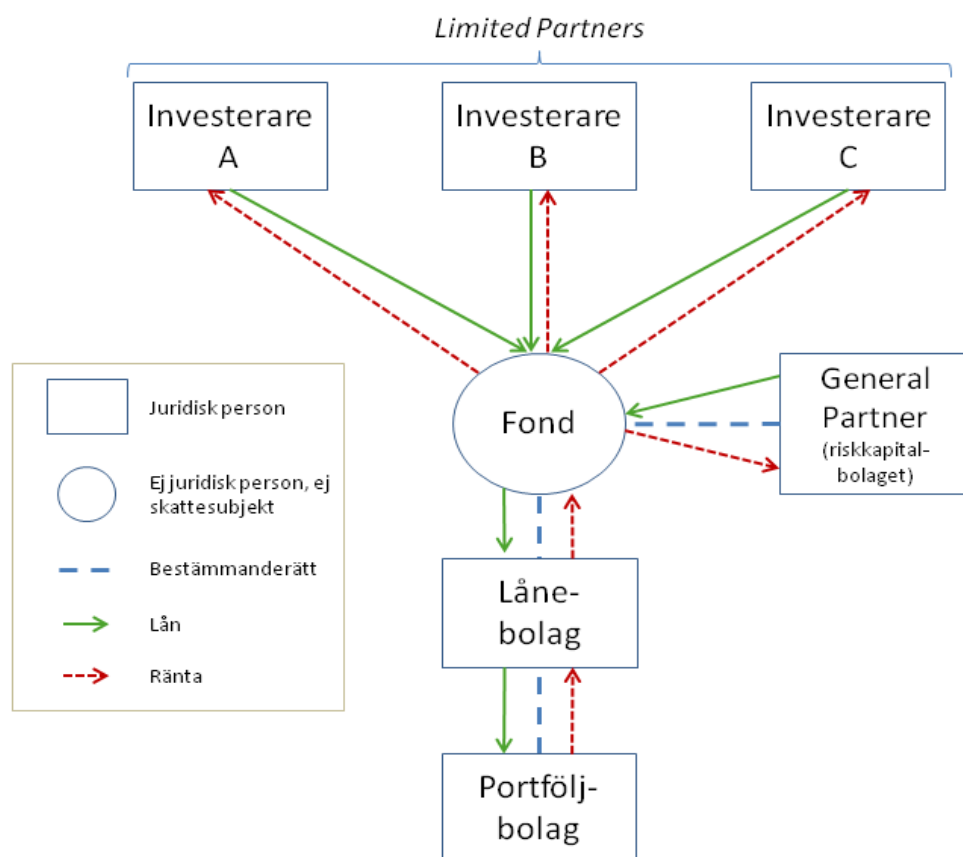
Ägandet i fondstrukturen är uppdelat på följande sätt: GP äger 2 % av kapitalet i fonden och LP äger resterande andel. Ingen av LP äger dock mer än 6 % av tillgångarna i fonden och inget korsvist ägande föreligger. GP ägs till 99,99 % av Z som är en juridisk person och ett eget skattesubjekt. För att återkoppla till den generella överblick av riskkapitalstrukturer som presenterats i avsnitt 2.1 kan här nämnas att Z är det riskkapitalbolag som i 2.1 likställs med GP. I illustrationen nedan i detta avsnitt återupprepas samma förenkling, det vill säga GP och Z, tillika riskkapitalbolaget, förenas till en part, GP.

⁵⁶ Skatteverkets promemoria – *Skatteplanering med ränteavdrag i företagssektorn*, s. 23.

⁵⁷ Skatterättsnämndens förhandsbesked, *Inkomstskatt: Intressegemenskap, väsentligt inflytande*, 2015

Syftet med lånen är att fonden indirekt ska förvärva ett bolag. Fonden lämnar därför lån till lånebolaget som i sin tur lånar ut till budbolaget som sedan köper målbolaget (som därefter blir ett portföljbolag och således benämns portföljbolag i illustrationen nedan). Både lånebolaget och budbolaget är av typen holdingbolag varför illustrationen nedan av förenklingsskäl visar dessa två parter som en förenad part benämnd lånebolaget. Lånen tecknas av Z som i egenskap av GP företräder fonden och lånen utgörs av kapital som både LP och Z skjuter till. Trots att lånen tecknas via GP så kommer LP att redovisa sin del av lånen som en tillgång och räntorna i enlighet med vad som gäller i LP:s respektive hemland. LP beskattas i normalfallet inte i det land där fonden är etablerad utan beskattning sker i LP:s hemland när utskiftningar från fonden sker.

Överblick av strukturen

Förhållandet mellan GP och LP regleras i de avtal som fonden består av, det vill säga limited partnershipavtalen. Uppgiftsfördelningen är som beskrivits i avsnitt 2.1 att GP driver fondens verksamhet medan LP enbart skjuter till kapital. LP har möjlighet att avsätta GP vid exempel-

vis grov vårdslöshet, bedrägeri, avsiktlig försummelse, ond tro eller hänsynslöst förakt för skyldigheter och åtaganden från dennes sida. Avtalskonstruktionerna kan under vissa förutsättningar ändras och upplösas, exempelvis om en kvalificerad majoritet av fondens alla investerare är överens om beslutet. Utöver informationen i limited partnershipavtalen finns inga andra överenskommelser som förutom ägarandel kan anses ge en enskild LP ett väsentligt inflytande över lånebolaget eller portföljbolaget. Därtill finns det ingen i ledningen för lånebolaget eller portföljbolaget som även hör till ledningen för någon av LP.

7. Analys av rättsläget

Huvudfrågan i det aktuella låneförfarandet är huruvida LP och lånebolaget kan anses ingå i en och samma intressegemenskap enligt 24 kap. 10 a § IL. För att besvara frågan måste därför samtliga rekvisit i definitionen av intressegemenskap undersökas.

Först och främst måste frågan om huruvida den aktuella definitionen av en intressegemenskap är tillämplig på låneförfarandet, detta med hänsyn till att fonden enligt informationen som presenterats i avsnitt 6.3 är varken en juridisk person eller ett eget skattesubjekt. Därmed är det inte självklart att strukturen kan träffas av ränteavdragbegränsningsreglerna eftersom dessa är avgränsade till att gälla företag i bemärkelsen juridiska personer och svenska handelsbolag, vilket konstaterats i avsnitt 4.3.1. Som fastställts i avsnitt 2.1 är dock den generella riskkapitalstrukturen och även det aktuella förfarandet till stor del likt ett svenskt kommanditbolag, vilket kort diskuterats i avsnitt 6.3 gällande Skatterättsnämndens förhandsbesked. På grund av detta antas att strukturen kan likställas med ett kommanditbolag vilket således gör att den aktuella intressegemenskapsdefinitionen blir tillämplig. Denna uppfattning stöds av att Skatterättsnämnden även kommit fram till att strukturen är av en sådan typ som ränteavdragsbegränsningsreglerna har till syfte att täcka och således omfattas.

Enligt uppgifterna som presenterats i avsnitt 6.3 finns det inte någon enskild person som är med i ledningen för både någon av LP och lånebolaget. Således finns ingen gemensam nämnare i företagsledningen för LP och lånebolaget varför parterna inte kan anses stå under i huvudsak gemensam ledning. Rekvisit 2 i den aktuella definitionen av intressegemenskap uppfylls alltså inte i det här förfarandet.

Trots att Z, i egenskap av GP och företrädare för fonden, står som ägare till lånebolaget och långivare bör respektive LP och GP anses vara långivare bland annat i och med följande:

- Kapitalet härstammar från respektive LP och GP.
- Fonden är inte en juridisk person som kan ådra sig skulder eller äga tillgångar.
- Lånen tas upp i respektive LP:s balansräkning.
- Varje LP som lämnat lån redovisar ränteintäkterna.

I avsnitt 4.3.1 fastställdes att gränsen för väsentligt inflytande genom ägarandel som separat rekvisit i normalfallet går vid minst 40 % ägande, vilket är betydligt mer än de 6 % av kapitalet i fonden som varje enskild LP äger. Under förutsättningen att respektive LP och GP anses vara långivare borde således inte väsentligt inflytande genom ägarandel föreligga eftersom respektive LP har en så låg ägarandel. Första delen av rekvisit 1, väsentligt inflytande baserat på ägarandel, uppfylls alltså inte heller i den här situationen.

Slutligen återstår att bedöma om andra delen av rekvisit 1, väsentligt inflytande på annat sätt, kan anses vara uppfyllt. Som konstaterats i avsnitt 4.3.1 är detta det mest svårtolkade delrekvisitet då det finns ytterst lite vägledning i fråga om vad som bör omfattas och syftet med uttrycket är att bedöma det faktiska inflytandet, både formellt och informellt. I den aktuella strukturen har LP, utöver det inflytande som följer av ägarandel, följande möjligheter till inflytande:

- Avsätta eller ersätta GP.
- Genom samverkan genomföra förändringar i limited partnershipavtalen.

I sammanhanget bör noteras att det inflytande som följer av första punkten endast kan komma ifråga om GP missköter sig som representant för fonden, exempelvis genom grov vårdslöshet. Tröskeln för när sådant inflytande kan aktualiseras är således förhållandevis hög. Utöver inflytandepunkterna ovan har LP viss insyn i bland annat portföljbolagens strategi och hur bolagen utvecklas. Dessutom har LP tillgång till fondens investeringsstrategi som ligger till grund för hur verksamheten bedrivs. Detta är dock något som regleras i limited partnershipavtalen och som LP accepterar vid ingången av avtalet men därefter inte har möjlighet att påverka aktivt annat än genom gemensamt majoritetsbeslut. GP är den part som först tagit det formella initiativet till fonden och som bjudit in LP att teckna sig i fonden. GP är även den part som utvecklat och tagit fram fondens planerade strategi och som efter fondens tillkomst leder verksamheten. LP erbjuds således en möjlighet att teckna sig i fonden genom att skjuta till kapital men är inte nödvändigtvis med och utformar hur fondens verksamhet ska bedrivas.

LP har inte något egentligt inflytande i fondens kontinuerliga verksamhet och således inte heller i fondens portföljbolag och därtill hörande holdingbolag. LP är således enbart passiva aktörer som skjuter till kapital.

I enlighet med domen i Jönköpingsmålet som presenterats i avsnitt 4.3.1 bör en samlad bedömning av inflytandet göras både med hänsyn till ägarandelen och eventuellt inflytande på annat sätt. I den aktuella strukturen skulle det krävas att det eventuella inflytandet som existerar på annat sätt motsvarar minst 34 % ägande för att andelen ska nå upp till den 40 procentiga gräns som anses vara gränsen för väsentligt inflytande. Informationen om LP:s möjligheter att påverka fondens verksamhet på annat sätt än genom ägarandel anser vi inte motsvara en 34 % ägarandel. Således har investerarna inte något väsentligt inflytande över portföljbolagen och därmed borde inte någon intressegemenskap föreligga.

8. Avslutande kommentarer

Syftet med denna uppsats har varit att så gott som möjligt minska den otydlighet som finns i begreppet intressegemenskap i ränteavdragsbegränsningsreglerna och belysa den kritiska information som berör definitionen av begreppet. Utöver detta har ett specifikt låneförfarande granskats och en bedömning gjorts i syfte att försöka analysera gällande rätt med vår utredning av begreppet intressegemenskap som grund. Den slutsats vi kommer fram till i avsnitt 7, det vill säga att intressegemenskap inte torde föreligga i det aktuella låneförfarande, är dock baserad på ett antal centrala antaganden. Med mer information om exempelvis fondens legala innebörd skulle analysen istället kunna leda till att fonden inte anses vara av ett sådant slag som reglerna omfattar. Antagandet om fondens legala innebörd görs såväl av förenklingsskäl som på grund av bristen på detaljerad information om det specifika fallet men även för att de andra rekvisiten i intressegemenskapsdefinitionen ska kunna behandlas i analysen.

Något vi reflekterat över vid skrivandet av avsnitt 4 om innebörden av en intressegemenskap är det begränsade utbudet av rättskällor på området. Avsaknaden av praxis som behandlar definitionen av en intressegemenskap enligt 24 kap. 10 a § IL har gjort att mycken vikt lagts vid ett fåtal källor. Exempelvis ges Jönköpingsmålet mycket stor betydelse på grund av att det behandlar just den definition av en intressegemenskap som är aktuell för uppsatsen. Det finns ytterligare praxis som berör definitionen av begreppet intressegemenskap i 24 kap.

10 a § men denna utgår ifrån 2009 års regler och tillför dessutom endast marginellt värde i analytisk mening, varför den har utelämnats.⁵⁸

I uppsatsen kommenterar vi återkommande otydligheten i begreppet intressegemenskap och detta framstår genomgående som något negativt. Värt att nämna i sammanhanget är dock att otydligheten till stor del är avsiktlig då lagstiftaren har känt sig tvungen att falla tillbaka på en mer generell regel för att omfånget inte ska bli alltför lätt att kringgå. Lagen är således medvetet utformad utan konkreta gränsvärden i syfte att förhindra skatteplanering. Det okända landskap av rättslig tolkning som uppkommit på grund av detta har därefter lämnats till rättstillämparen att utforska och belysa. Så har dock inte skett utan sedan införandet av 2013 års ränteavdragsbegränsningsregler har ytterst lite belysande praxis etablerats. Följaktligen synes det nödvändigt att antingen lagstiftaren eller rättstillämparen skrider till handling och förtydligar rättsläget. I väntan på detta hoppas vi att denna uppsats kan förse läsaren med åtminstone en översiktlig inblick i hur begreppet intressegemenskap definieras i ränteavdragsbegränsningsreglerna och hur det bör tolkas.

⁵⁸ HFD 2012 ref.6

9. Källförteckning

Litteratur

Hultqvist, Anders, *Skatteundvikande förfaranden och skatteflykt*, Svensk skattetidning nr 5, 2005

Tivéus, Ulf, *Regeringen föreslår skärpta ränteavdragsbegränsningsregler*, Skattenytt, 2012

Zester, Anita, *Affärsmässiga skäl – vad är innebörden?*, Skattenytt 2009

Offentligt tryck

Förarbeten

Prop. 2008/09:65 *Sänkt bolagsskatt och vissa andra skatteåtgärder för företag*

Prop. 2012/13:1 *Budgetpropositionen för 2013*

Prop. 1999/2000:2 del 1 *Inkomstskattelagen*

Lagrådsremiss - *Ränteavdragsbegränsningar i syfte att förhindra viss skatteplanering inom en intressegemenskap*, 2012-09-25

Prop. 2001/02:165 *Skatteregler mot handel med skalbolag*

Prop. 1986/87:42 *om ändringar i vinstdelningsskatten, m.m.*

Myndighets- och departementspublikationer

Skatteverkets promemoria, *Skatteplanering med ränteavdrag i företagssektorn*, 131 276412-14/113, 2015-01-15

Riksbanken, *Riskkapitalbolagen i Sverige*, 2005

Skatteverkets promemoria, *Förslag om begränsningar i avdragsrätten för ränta m.m. på vissa skulder*, 131-348803-08/113, 2008-06-23

Skatteverkets promemoria, *Ränteavdrag i företagssektorn – fortsatt kartläggning*, dnr 131-755479-10/113, 2011-03-14

Skatteverkets ställningstagande, *Några frågor vid tillämpningen av ränteavdragsbegränsningsreglerna gällande väsentligt inflytande, undantaget från 10%-regeln och ventilen*, dnr 131-117306-13/111, 2013-02-25

Finansdepartementets promemoria, *Ränteavdragsbegränsningar i syfte att förhindra vissa fall av skatteplanering inom en intressegemenskap*, 2008

Skatterättsnämndens förhandsbesked, *Inkomstskatt: Intressegemenskap, väsentligt inflytande*, dnr 151-13/D, 2015-03-31

Skatteverket, *Handledning för beskattning av inkomst och förmögenhet m.m. vid 2005 års taxering*, SKV 301 utgåva 23, SKV 302 utgåva 21 och SKV 336 utgåva 4, feb. 2005

Rättsfall

Mål nr 1037-13, Kammarrätten i Jönköping

Mål nr 2614-12, Förvaltningsrätten i Jönköping

RÅ 1983 Aa 225

RÅ 2001 not. 1

RÅ 2004 not. 215

HFD 2012 ref.6

Författningar

Inkomstskattelag (1999:1229)

Lag (1995:575) mot skatteflykt

Aktiebolagslag (2005:551)

Lag (1991:980) om handel med finansiella instrument

Artiklar

Perman Borg, Ebba, *Inkomstskattelag (1999:1229)*, (1 jan. 2012, Lexino), kommentar till 24 kap. 10 a-f §

<http://juridik.karnovgroup.se.ezp.sub.su.se/document/530670/11?versid=146-1-2005>, tillgängligt 2015-05-14

Andersson, Mari, Saldén Enérus, Anita, Tivéus, Ulf, *Inkomstskattelagen – En kommentar*, (1 jan. 2015, Zeteo), Kommentar till 24 kap. 10 a-f §

<http://zeteo.nj.se.ezp.sub.su.se/docview?state=60511>, tillgängligt 2015-05-14

Hultqvist, Anders, *Väsentlig Skatteförmån – vad är det?*, Dagens Juridik, den 2012-11-09, <http://www.dagensjuridik.se/2012/11/vasentlig-skatteforman-vad-ar-det>, tillgängligt 2015-05-14